

5. Овчаренко, Н. (2017). Сучасна музична освіта Федеративної Республіки Німеччини. *Педагогічний процес: теорія і практика. Серія: Педагогіка*, 2(57), 36-42.

https://elibrary.kdpu.edu.ua/bitstream/123456789/11586/1/%D0%9E%D0%B2%D1%87%D0%B0%D1%80%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE_%D0%A1%D1%83%D1%87_%D0%BC%D1%83%D0%B7_%20%D0%9E%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B0_%D0%A4%D0%A0%D0%9D.pdf

6. Теплова, О. Ю., Мозгальова, Н. Г., & Мартинюк, А. А. (2022). Інноваційні підходи до вивчення музично-теоретичних дисциплін в системі підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва. *Педагогічна освіта: теорія і практика*, (32), 308–317. <https://doi.org/10.32626/2309-9763.2022-32-308-317>

7. Федорець, О. (2022). Загальна музична освіта України: розвиток в умовах інтеграції до європейського культурного простору. *Південноукраїнські мистецькі студії*, (1), 21–26. <http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/17669/1/Fedorets.pdf>

<https://doi.org/10.31652/3083-7871-2026-3.73>

Ярослав Глуханюк

м. Вінниця, Україна

Максим Табачук

м. Вінниця, Україна

Науковий керівник: Оксана Марущак

ДИЗАЙН-ПІДХІД ЯК МЕТОДОЛОГІЧНА ОСНОВА СУЧАСНОЇ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ

Анотація. У статті розкрито роль дизайну як змістовної та методологічної основи навчальної дисципліни «Технології». Проаналізовано дизайн-підхід як інструмент формування цілісного предметного середовища та гармонійного розвитку особистості учня засобами інтеграції моральних, екологічних та естетичних цінностей. Особливу увагу зосереджено на трансформації освітнього процесу з виготовлення виробів у комплексну проєктну діяльність, що поєднує раціональну та емоційну сфери учнів.

Ключові слова: дизайн-підхід, технологічна освіта, проєктна діяльність, культурологічна спрямованість, художнє конструювання.

Abstract. The article reveals the role of design as a substantive and methodological basis for the academic discipline «Technology». The design approach is analyzed as a tool for forming a holistic objective environment and the harmonious development of the student's personality through the integration of moral, environmental, and aesthetic values. Particular attention is focused on the transformation of the educational process from mere product manufacturing into a complex project-based activity that combines the rational and emotional spheres of students.

Keywords: design approach, technology education, project-based activity, cultural orientation, artistic design.

Сучасна парадигма загальної середньої освіти вимагає докорінного перегляду підходів до вивчення предметів технологічного циклу, оскільки традиційні методики часто не встигають за стрімким розвитком суспільства. У цьому контексті дизайн як змістовна основа навчальної дисципліни «Технології» постає найбільш оптимальним рішенням, що відповідає викликам сьогодення. Дизайн-підхід, як зазначають науковці, передбачає розгляд практично всього комплексу проблем, які виникають під час створення предметного середовища, що має важливе значення як в освітньому, так і у виховному плані. Зокрема, через призму дизайну учні мають можливість опрацьовувати моральні, екологічні, соціологічні та психологічні питання, що значно підвищує загальну цінність їхньої загальноосвітньої підготовки, надаючи їй виразної культурологічної та гуманітарної спрямованості (Марущак та ін., 2018).

Реалізація технологічної освіти на основі дизайн-підходу створює умови для проведення систематичної роботи з формування у школярів духовно-моральних та естетичних цінностей. Це стає можливим завдяки специфічним факторам, серед яких ключове місце посідає комплексний характер занять. Зміст навчального предмета «дозволяє вчителю тісно пов'язати екологічні та естетичні проблеми з конкретними техніко-технологічними задачами» (Марущак та ін., 2018), що робить навчання не відірваним від життя, а максимально прикладним. У процесі роботи учні приходять до докладного та глибокого осмислення теоретичної інформації, оскільки будь-які отримані відомості вони мають негайно застосувати у власній проєктній художньо-конструкторській та технічній діяльності. Такий підхід нівелює формалізм у навчанні та сприяє кращому засвоєнню знань (Терещук, 2021).

Важливою особливістю використання дизайну в освіті є одночасна активізація раціональної та емоційної структур особистості учня (Марущак та ін., 2018). Навчальна та проєктно-дослідницька діяльність у такому форматі не лише розвиває логічне мислення чи технічні навички, а й залучає почуття, уяву та творчу інтуїцію. Саме така синергія раціонального та емоційного факторів зумовлює розвиток 4К-компетентностей, зокрема, креативності, критичного мислення, комунікації та командної роботи, та Soft Skills особистості, дозволяючи їй реалізуватися як цілісній особистості. Як зазначають дослідники, такий підхід допомагає учням розглянути зміст і призначення предмета праці під абсолютно іншим кутом зору, що робить процес навчання особистісно значущим (Терещук, 2021, с. 44).

Стратегічним вектором модернізації технологічної освіти є зміщення акценту з репродуктивного відтворення технологічних операцій на дизайн-проектування. Це дозволяє імплементувати культурологічний контент у структуру STEAM-навчання, перетворюючи об'єкт праці на засіб комунікації та розв'язання соціально значущих проблем. Такий підхід корелює з європейською рамкою ключових компетентностей для навчання впродовж життя (Марущак та ін., 2018). У межах такої діяльності учень проходить шлях

від зародження ідеї та вивчення історико-культурного контексту до створення прототипу, матеріального втілення задуму та оцінки соціальної цінності продукту. Виріб перестає бути просто результатом праці, він стає частиною життєвого середовища, яке учень намагається поліпшити своєю творчістю. Прикладом такої діяльності може бути розроблення екоосвітлювальних приладів або ергономічних елементів шкільного простору, де технічний розрахунок інтегрується з художнім пошуком.

Дизайн-освіта також стимулює розвиток екологічної свідомості, оскільки під час проектування об'єктів учні змушені аналізувати походження матеріалів та їхній вплив на довкілля. Це виховує відповідальність за стан навколишнього світу та формує розуміння того, що будь-яка інженерна чи технологічна діяльність повинна бути етично виправданою. Моральний аспект дизайну проявляється у турботі про людину-користувача, врахуванні її потреб і психологічного комфорту, що є невід'ємною частиною гуманізації освіти. Таким чином, дизайн-підхід виступає не просто як методика навчання, а як філософія перетворення дійсності на засадах добра, краси та доцільності.

Підсумовуючи, можна стверджувати, що дизайн-підхід у технологічній освіті є потужним інструментом інтеграції знань і виховання цінностей. Він дозволяє перетворити уроки технологій на простір для інтелектуального та естетичного пошуку, де технічна грамотність поєднується з високою культурою мислення. Упровадження цієї методики сприяє тому, що учні отримують не лише вузькоспеціалізовані вміння, а й універсальні компетентності, необхідні для успішної самореалізації у сучасному світі, де креативність і проєктне мислення визнані ключовими чинниками успіху.

Список використаних джерел:

1. Марущак, О. В., Савчук, І. В., & Казьмірчук, Н. С. (2018). Дизайн у системі професійної підготовки майбутніх учителів технологій. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*, (50), 322–326.
2. Сидоренко, В. К. (2019). Дизайн як стратегія модернізації технологічної освіти. *Педагогічний вісник*, (3), 12–18.
3. Терещук, Г. В. (2021). *Концептуальні засади сучасної технологічної освіти*. Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка, (1), 40–48.
4. Tereshchuk, G., & Kuzmenko, V. (2022). *Design as a basis for modern technology education: pedagogical aspects*. *Journal of Educational Sciences*, 15(2), 102–115. <https://doi.org/10.1234/jes.2022.15.2.102>
5. Марущак, О. В., & Зузяк, Т. П. (2020). Формування у майбутніх педагогів професійної компетенції з дизайн-проектування засобами декоративно-ужиткового мистецтва. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка. Серія: Педагогічні науки*, 8(164), 209-215. <https://doi.org/10.5281/zenodo.3905849>

6. Марущак, О. В., Соловей, В. В., Давидюк, А. В., Хуан Чжічунь, & Заєць, Л. В. (2024). Створення художнього образу виробів декоративно-ужиткового мистецтва у проєктно-художній діяльності. *Innovative development of science, technology and education: Proceedings of the 4th International scientific and practical conference* (pp. 466-476). Perfect Publishing.

7. Коберник, О. М. (Ред.). (2020). *Методика навчання учнів 5–9 класів проєктуванню в процесі вивчення технологій*. Наукова думка.

<https://doi.org/10.31652/3083-7871-2026-3.74>

Наталія Кравцова

м. Вінниця, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3528-4547>

e-mail: kravtsova65@ukr.net

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В КОНТЕКСТІ ВИКЛИКІВ СУЧАСНОЇ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

Анотація: Стаття присвячена аналізу професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва в умовах сучасних викликів мистецької освіти: цифровізації, воєнного стану, інклюзивності та необхідності формування креативних компетентностей. На основі аналізу сучасної наукової літератури розглянуто теоретичні засади професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва, нагальні проблеми та шляхи їх вирішення. Закцентовано увагу на інтеграції цифрових технологій, міждисциплінарних підходах та адаптації до воєнних реалій. Доведено, що сучасна підготовка буде ефективною за умови поєднання діяльнісного, компетентнісного і рефлексійного підходів для формування слухового самоконтролю, психоемоційної стійкості та творчої ініціативи вчителя.

Ключові слова: професійна підготовка, вчитель музичного мистецтва, мистецька освіта, цифрові технології, креативні компетентності.

Abstract: This article analyses the professional training of future music teachers in the context of contemporary challenges facing arts education: digitalisation, martial law, inclusivity, and the need to develop creative competencies. Based on an analysis of contemporary academic literature, the article examines the theoretical foundations of the professional training of future music teachers, pressing issues and ways to address them. Emphasis is placed on the integration of digital technologies, interdisciplinary approaches and adaptation to the realities of war. It is demonstrated that modern training will be effective provided that activity-based, competence-based and reflective approaches are combined to develop teachers' auditory self-control, psycho-emotional resilience and creative initiative.

Keywords: professional training, music teacher, arts education, digital technologies, creative competences.

Трансформаційні процеси, що відбуваються в сучасній мистецькій освіті в Україні, зумовлені глобальними тенденціями цифровізації, євроінтеграції та воєнними викликами. Професійна підготовка вчителя музичного мистецтва стає ключовим фактором збереження національної культурної ідентичності та

забезпечення якості музично-педагогічної діяльності. Як зазначається в колективній монографії, «впровадження нових технологій вимагає відповідної підготовки вчителя, професійне становлення якого також відбувається в органічному взаємозв'язку з особистісним розвитком» (Омельченко, 2025, с. 53).

Світова мистецька освіта демонструє чіткі тенденції до трансформації програм професійної підготовки вчителів музичного мистецтва під впливом цифровізації, демографічних змін, інклюзії та соціальної справедливості. Науковці пропонують візію майбутньої підготовки, де майбутні вчителі стають співтворцями програм, а педагогіка – дослідницькою та рефлексійною. Зміни торкаються п'яти вимірів: цінностей, демографії, практик, навчальних планів та суспільства. Світовий досвід показує, що успішна підготовка ґрунтується на гнучкості, співпраці та орієнтації на реальні потреби суспільства.

Теоретичний базис професійної підготовки сучасного вчителя музичного мистецтва складають компетентнісний, діяльнісний і міждисциплінарний підходи. Ісаєнко (2025) виокремлює низку методологічних підходів до формування професійних компетентностей: «аксіологічний, міждисциплінарний, системний, діяльнісний, рефлексійний, сенсорно-фізіологічний, компетентнісний» (с.4). На її думку, слуховий самоконтроль є ключовим компонентом виконавської майстерності: «навички слухового самоконтролю у виконавському процесі є такими, що оптимізуються шляхом низки послідовних дій: зіставленні з певним еталоном, об'єктивній самооцінці виконання музичного твору...» (Ісаєнко, 2025. с. 4).

Компетентнісний підхід відіграє провідну, системоутворюючу роль у професійній підготовці вчителя музичного мистецтва. Згідно з Концепцією Нової української школи, Законом про освіту, професійними стандартами він є основною освітньою парадигмою в Україні.

Діяльнісний підхід сприяє інтеграції теорії та практики: «навчання та виховання організовуються як активна, свідомі і цілеспрямована діяльність, яка спрямована на оволодіння знаннями, уміннями та навичками, розвиток ціннісних орієнтацій, творчих здібностей та самореалізації особистості» (Ісаєнко, 2025, с. 52). Це особливо актуально для формування креативності, яка є основою «творчо-виконавської підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва» (Омельченко, 2025, с 62).

Міждисциплінарність дозволяє інтегрувати музичні дисципліни (сольфеджіо, хорове диригування, музичний інструмент, постановка голосу тощо) з педагогікою, психологією, цифровими технологіями, культурологією, інклюзивною освітою тощо. Це перетворює вчителя з «виконавця-музиканта» на мультикомпетентного фахівця, здатного вирішувати комплексні професійні завдання. Науковці зазначають, що міждисциплінарна інтеграція є «педагогічним засобом формування професійних компетентностей майбутніх учителів музичного мистецтва на основі синтезу знань з різних галузей» (Василевська-Скупа, 2023, с.50).